

TAMBOER VAN DE BISSCHOP

Als jongen van om en nabij de twaalf jaren oud, sjokte ik in het voorjaar van 1672 voor het eerst het veld in, blazend op een hoorn van een geslachte os. De os was geslacht door de boer waar ik voor werkte. De hoorn had ik samen met mijn vader klaar gemaakt om op te kunnen blazen. Vader kerfde zijn merk in de hoorn, ik maakte daar een flinke kras bij, en maakte zo van zijn merk voor het eerst mijn eigen handmerk. De hoornbeesten van de boer volgden mij in het veld, als ware ik de leider van de kudde. Geen koe die ook maar één keer leek te merken dat deze toeterende jonge 'stier' toch niet helemaal op de andere hoornbeesten leek, en – al was het een man in wording – niets had van de stieren die ze gewoon waren.

Zo bracht ik dagenlang, wekenlang, in het veld door, waarbij de hoornbeesten zich rond aten van het jonge groen. Voor ze de mest weer lieten vallen moest ik ze terug hebben gebracht. Waar mest voordien al verloren dreigde te gaan, hield ik het nauwlettend in de gaten dat de zon en de wind hun werk hadden gedaan, zodat ik de droge mest enige dagen later mee naar huis kon nemen. Ik hielp ook met melken, en leerde van een oudere koeherder hoe ik verwondingen kon behandelen. Ik leerde mosterdverbanden opleggen, teken verwijderen, en hoe ik een kalf ter wereld moest helpen komen. Zo deed ik

vaak veel, maar nog veel vaker niets, behalve met de hoornbeesten door het veld sjouwen. Ik had in die dagen veel tijd om na te denken. Ik dacht en dacht, stelde mijzelf en God vele vragen, en ging al denkend op zoek naar antwoorden. Zo ook de 5de juli van het jaar 1672.

De bisschop (= Bommen Berend, Berend van Galen, bisschop van Münster) besepte niet dat het 10de gebod (= Gij zult niet begeren...enz.) en dat van het niet stelen ook voor hem gold. Hij roofde in die dagen alles weg uit de Landschap Drenthe wat hij maar kon meeslepen. Hij had dat ook al gedaan in 1666, maar daar weet ik niet zoveel meer van, behalve dan dat iedereen in huis erg bang was. De boer waarvoor ik werkte was dat ook in 1672, maar hij vond ook dat zijn koeien moesten vreten, dus de zoon van zijn arbeider moest er maar aan gewaagd worden. De 5de juli 1672 moest ik de koeien gewoon laten vreten, alsof er geen troepen in Meppel lagen en alsof er geen gewaar was om van het leven beroofd te worden, zoals anderen ook al overkomen was. Ik liep in het veld, niet ver van de boerderij, op een mooi sappig stukje markegrond. De hoornbeesten deden zich tegoed. Ik durfde haast niet te blazen, maar dat hoefde ook niet. Het was alsof de beesten aanvoelden dat er iets niet goed was, en de stilte ons zou kunnen redden. Ze volgden me op mijn wenken, in plaats van op mijn hoornblazen. Alleen de oude bok bleef leven maken en zijn gemekker heeft ons uiteindelijk verraden, toen een kleine eenheid Münsterse ruitelij voor verkenningen door het veld trok.

Berend van Galen, bisschop van Münster, alias 'Bommen Berend'

Als altijd uitgehongerd en uit op verbetering, vielen de koeien van mijn boer hen in de schoot als gebraden duiven in de mond van een hongerige Paap. Eigenlijk moesten ze nog verder, maar dit vleesvoorraadje lieten ze niet lopen. Een viertal ruiters trok alsnog verder oostwaarts. De anderen dreven mij en het hoornvee naar Meppel. Ik kon nog zwaaien, toen ik bij de Neepten een bekende zag, zodat ik ervan overtuigd was dat mijn ouders te weten zouden komen wat mij overkomen was. Dit is mij mijn hele verdere leven tot troost geweest. Maar het was een schrale troost. Mijn ouders wisten dat ik ontvoerd was, doch zouden er nooit achter komen wat er van mij geworden was, wat ik ook probeerde om hen te bereiken.

Het leek de Münsteren het beste dat ik met het hoornvee meeding, omdat de beesten mij kenden en dit voor hen het minste werk opleverde. Ik was erbij toen ze één voor één afgemaakt en geroosterd werden, en dacht toen in mijn jeugdige domheid weer naar huis te kunnen. Toen ik daar om vroeg, kreeg ik een harde trap in mijn gat. Ik werd op een hoop stinkend stro geschopt, waar ik die nacht maar moest zien te slapen. Het was in een hoek van de kerk van Meppel. De andere dag werd er beslist wat er met mij zou moeten gebeuren. Volgens sommigen zouden ze mij maar het beste kunnen kelen, want ik had natuurlijk al lang kunnen zien hoeveel soldaten er zo'n beetje in Meppel en omgeving waren, en hoe ze bewapend waren. Herman Alberts, een zoon van een keuterboer uit Münsterland, stelde voor om mij te leren trommelen. Eén van hun tamboertjes was gestorven aan longspuwingen. Ik kon blazen op een hoorn, dus kon ik ook leren trommelen, was de redenering. Zo moest het dus maar gaan. Ik leerde de trommel roeren van Johan Klaasen uit Wettringen in Münsterland en werd tegen hoon en harde handen beschermd door de al genoemde Herman Alberts, die een paar jaar ouder dan mij was, en zich als een oudere broer over mij ontfermde.

In de maanden daarop was ik overal waar de Münsterse troepen waren. Ik stond te trommelen bij Groningen, bij Coevorden, en waar al niet meer. In die tijd ben ik ook voor het eerst in het Hollandscheveld geweest. Het was in de winter. Op de noordkant van het Nieuwe Opgaande (= het huidige Hollandscheveldse Opgaande) wierpen we een kleine aarden schans op, om daar een veilig kampement op te kunnen slaan, dat enige weken tot huisplaats zou kunnen dienen. Tussentijds organiseerde de bisschop een grootschalige diefstal van turf. Hij liet het afvoeren naar zijn troepen elders, zodat de haardvuren van de soldaten brandende bleven. Toen we vertrokken, gaf hij opdracht om de resterende turf in brand te steken, want de bevolking van het Hooge Veën weigerde schatting aan hem te betalen, zo zei hij. Hij zou ze wel leren. Volgens mij waren die mensen al zo arm als luizen. Ze stalen ook zelf turf, omdat ze geen geld hadden om hun eigen haardvuren brandend te houden.

Eén keer, op doortocht door Zuid-Drenthe, zag ik in de verte mijn moeder staan. Mensen wilden haar naar binnen trekken, maar ze bleef mij aankijken. Ik wilde zwaaien, maar ik kreeg een klap in mijn gezicht. Ik moest trommelen,

want de troepen moesten marcheren. Zo leefde ik, ondanks kou, nattigheid, honger, ziekte, tot een lichte bloedspuwing met waterige buikloop aan toe, maar ik leefde, tot in 1674 de oorlog afgelopen was. Ik leefde, en dat konden velen niet meer zeggen. De dood was overal waar ik was geweest. De geur van de dood zal ik nooit meer vergeten. Alleen de dood zelf had mij aan dit alles kunnen laten ontsnappen, want voor mij was er geen ontsnappen aan. Degenen die deserteerden werden opgehangen of doodgeschoten, voor de ogen van hun kameraden. Ik weet het. Ik had een van hen kunnen zijn.

Tijdens het beleg van Coevorden sliep ik in de Gereformeerde (= nu de Hervormde) kerk van de stad. Ik was de oorlog meer dan zat, en wilde naar huis. Coevorden werd aangevallen door de troepen van de Staatsen (= de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden, de troepen onder leiding van Meinder van Thynen). Ze waren de gracht al over, toen ik samen met Johan Klases een kans zag om weg te komen. Iedereen vluchtte alle kanten op, Johan en ik pakten een sjerp en een hoed van een gesneuvelde soldaat van de Staatsen en kropen weg in de molen van het kasteel. We wilden net doen of we verdwaalde tamboers van de Staatsen waren, en dat is ons goed gelukt. Er kwam een officier naar ons toe (= Meindert van Thynen. Hij heeft dit voorval zelf ook genoteerd in zijn memoires). Die officier vroeg ons of we de Prinsenmars wel konden slaan. Dat konden we wel. We hadden dat juist geleerd, als tamboers van de bisschop, om de Staatse troepen te misleiden. Nu moesten we de trommels van onze rug halen en de Prinsenmars voor de troepen van de Prins van Oranje slaan. Er ontstond verwarring in het kasteel. Deels vanwege de komst van de niet verwachte Staatse troepen, deels vanwege de aanblik van de beide tamboers van de bisschop, die nu voor de Staatsen leken te trommelen. Niemand die er wat van begreep.

Zo gauw we de kans kregen, maakten we ons weer uit de voeten. We sliepen een nacht in een boerenschuur, stalen wat eieren van de kippen en maakten weer dat we weg kwamen. Maar nu waren de eerste mensen die we ontmoetten..... soldaten van de bisschop! Snel stopten we de sjerp en de hoed weg. Waar wij vandaan kwamen, werd er gevraagd. We hadden weten te ontkomen aan de Staatse troepen, en waren nu op zoek naar die van de bisschop, logen we. Of we geen deserteurs waren, werd er gevraagd. Natuurlijk niet. Die moesten ze ophangen, logen we. Iemand herkende ons als de tamboers die bij de Staatse troepen hadden staan trommelen. Toen dook ook Herman Alberts weer op. Hij had ook weten te ontkomen. Snapte dan niemand wat voor helden wij waren, vroeg Herman. Toen de Staatse troepen op het punt stonden om het kasteel in te nemen, hadden wij met gevaar voor eigen leven staan trommelen, om iedereen te alarmeren. Dat we de Prinsenmars sloegen was logisch, anders hadden de Staatsen ons van kant gemaakt. Die avond waren we even helden. Daarna wilden we niets liever dan alles zo snel mogelijk vergeten. We waren doodsbang dat iemand er ooit achter zou komen wat er echt was gebeurd.